

Мелітопольський державний педагогічний університет імені Богдана Хмельницького
Факультет суспільно-гуманітарних наук та права
Кафедра соціології та філософії

Затверджено на засіданні кафедри соціології та філософії

завідувач кафедри

Л.В. Афанасьєва

протокол № 2 від 02.09.2024 р.

Робоча програм ОК **ОРГАНІЗАЦІЯ ТА МЕТОДИ ВИБІРКОВОГО ДОСЛІДЖЕННЯ**

Назва освітнього компонента <i>Обов'язковий/вибірковий</i>	Організація та методи вибіркового дослідження <i>Обов'язковий</i>
Рівень вищої освіти	перший (бакалаврський)
Назва спеціальності	054 Соціологія
Назва освітньої програми	Соціологія
Рік викладання /Семестр	2024-2025 /5 семестр
Викладач	Букреєва Ірина Вікторівна, канд.філософських наук, доцент Чичановський Ігор Олексійович, старший викладач
Посилання на профайл викладача	https://scholar.google.com.ua/citations?user=TcSCL3wAAAAJ&hl https://fsusgum.mdpu.org.ua/kafedra-sotsiologiyi-ta-filosofiyi/sklad-kafedry-sotsiologiyi-ta-filosofiyi/chychanovskyj-igor-oleksijovych/
Контактна інформація та комунікація (зворотний зв'язок) з викладачем	0960944825 irina.bukreeva@ukr.net +38 050 486 06 02 chichanovskiy08@gmail.com
Сторінка освітнього компоненту на сайті ЦОДТ	https://dfn.mdpu.org.ua/course/view.php?id=2389 Онлайн- консультації: щовівторка з 15:00 до 16:00.

АНОТАЦІЯ

Освітня компонента «Організація та методи вибіркового дослідження» є ключовим елементом підготовки фахівців у сфері соціології, що забезпечує опанування теоретичних основ і практичних навичок вибірових методів дослідження. Дисципліна орієнтована на формування компетентностей у розробці вибірових досліджень, обґрунтуванні вибірових стратегій та аналізі отриманих результатів.

Під час навчання студенти ознайомляться з:

1. принципами побудови вибіркової сукупності, методами випадкового та не випадкового відбору;

2. основними підходами до визначення репрезентативності вибірки та оцінки похибок;
3. етапами організації вибіркового дослідження, починаючи від формулювання завдань до інтерпретації результатів;
4. сучасними методиками збору та аналізу даних у вибіркових дослідженнях.

Дисципліна сприяє розвитку критичного мислення, формуванню аналітичних навичок та підготовці студентів до проведення самостійних соціологічних досліджень.

МЕТА ТА ЗАВДАННЯ ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА

Мета: формування та поглиблення знання студентів щодо сучасних методів здійснення вибіркових досліджень в соціології, а також способи організації проведення таких досліджень; формування компетенцій застосування ймовірнісних або неймовірнісних вибірок при проведенні соціологічних досліджень. Студенти мають опанувати відповідними першоджерелами, набуті навичок їх критичного аналізу, ознайомитись з відповідними соціологічними теоріями та соціологічними методами вимірювання структурних параметрів суспільства, аналізувати емпіричні дані та робити аналітичні доповіді з зазначеної проблематики.

Завдання:

- Засвоїти основні етапи розвитку методів вибіркового дослідження та їх застосування в соціології.
- Усвідомити значення репрезентативності вибірки та похибок у вибіркових дослідженнях.
- Розрізняти основні методи відбору у вибіркових дослідженнях, їхні переваги та недоліки.
- Знати базові теоретичні підходи до побудови вибіркових сукупностей.
- Уміти користуватися такими розумовими операціями, як аналіз, синтез, оцінка, вибір у контексті вибіркових досліджень.
- Аналізувати актуальні проблеми організації вибіркових досліджень у сучасній соціологічній науці.
- Оволодіти необхідною теоретичною та методологічною основою для критичного осмислення отриманих у вибіркових дослідженнях результатів.
- Оволодіти навичками побудови вибіркової моделі, аргументованої презентації та захисту власних дослідницьких підходів.
- Вміти застосовувати методи вибіркового дослідження до конкретних соціологічних завдань.

ПЕРЕЛІК КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ, ЯКІ НАБУВАЮТЬСЯ ЗДОБУВАЧАМИ

Загальні компетентності:

- ЗК01. Здатність застосовувати знання в практичних ситуаціях.
- ЗК08. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.
- ЗК09. Здатність використовувати інформаційні та комунікаційні технології.

Спеціальні компетентності:

- СК01. Здатність оперувати базовим категоріально-понятійним апаратом соціології.
- СК03. Здатність аналізувати соціальні зміни, що відбуваються в громадянському суспільстві України та в світовій спільноті в цілому.
- СК04. Здатність збирати, аналізувати та узагальнювати соціальну інформацію з використанням соціологічних методів.
- СК05. Здатність самостійно планувати, організовувати та проводити соціологічне дослідження

- СК07. Здатність презентувати результати соціологічних досліджень для фахівців та нефахівців
- СК08. Здатність дотримуватися у своїй діяльності норм професійної етики соціолога та доброчесності.
- СК10. Здатність вільно орієнтуватися у базових та альтернативних типах вибіркового соціологічного дослідження.
- СК11. Здатність використання базових комп'ютерних програм обробки емпіричних даних, отриманих в ході проведення соціологічного дослідження.

ПРОГРАМНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

- РН01. Використовувати понятійний апарат соціології в освітній, дослідницькій та інших сферах професійної діяльності. 0
- РН07. Вміти використовувати інформаційно-комунікаційні технології у процесі пошуку, збору та аналізу соціологічної інформації.
- РН08. Обґрунтовувати власну позицію, робити та аргументувати самостійні висновки за результатами досліджень і аналізу професійної літератури.
- РН10. Володіти навичками збору соціальної інформації з використанням кількісних та якісних методів й базових комп'ютерних програм обробки емпіричних даних.
- РН11. Використовувати базові та альтернативні типи вибіркового соціологічного дослідження.
- РН13. Знати та дотримуватися етичних норм професійної діяльності соціолога
- РН14. Аналізувати статистичні дані, суспільні рухи, організації, використовуючи теоретичний потенціал парадигм колективної поведінки, мобілізації ресурсів, ідентичності.

SOFT-SKILLS, ЯКІ ФОРМУЮТЬСЯ В ОСВІТНЬОМУ КОМПОНЕНТІ

- Аналітичне та критичне мислення
- Вміння аргументовано відстоювати свою позицію
- Навички ефективної комунікації
- Гнучкість і адаптивність у прийнятті рішень
- Відкритість до конструктивної критики
- Самостійність у прийнятті рішень та оцінці інформації

КОМПЕТЕНТНОСТІ, НАПРАВЛЕНІ НА ДОСЯГНЕННЯ ГЛОБАЛЬНИХ ЦІЛЕЙ СТАЛОГО РОЗВИТКУ, ЯКІ ФОРМУЮТЬСЯ В ОСВІТНЬОМУ КОМПОНЕНТІ

- забезпечення всеохоплюючої і справедливої якісної освіти та заохочення можливості навчання впродовж усього життя для всіх;
- сприяння побудові миротворчого і відкритого суспільства в інтересах сталого розвитку

ОБСЯГ ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА

Вид заняття	Лекція	Семінарське заняття	Самостійна робота	Всього (годин, кредитів)
Кількість годин денна форма	16	14	60	90/ 3 кр.

Підсумковий контроль – екзамен

ПОЛІТИКА ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТУ

Під час занять вітається активне включення здобувачів в обговорення, виконання практико-орієнтованих завдань, створюється творчий простір для формування практичних умінь і навичок, дотримується студентоцентризований підхід до здобувачів. При оцінюванні враховується пізнавальна активність, креативність здобувачів, глибина засвоєного матеріалу.

Завдання викладач надає наприкінці заняття, а також висвітлює на сторінці Центру дистанційних освітніх технологій.

При опануванні курсу слід дотримуватись академічної доброчесності. Роботи повинні бути оригінальними дослідженнями чи міркуваннями. Відсутність посилань на використані джерела, фабрикавання джерел, списування (в т.ч. із використанням мобільних девайсів), втручання в роботу інших студентів становлять, але не обмежують, приклади можливої академічної недоброчесності. Виявлення ознак академічної недоброчесності є підставою незарахування роботи викладачем. У разі наявності плагіату в будь-яких видах робіт здобувач повинен повторно виконати роботу. Мобільні пристрої дозволяється використовувати лише під час онлайн тестування (наприклад, сервіс центру дистанційних освітніх технологій).

Здобувачі вищої освіти можуть брати участь у Проєкті сприяння академічній доброчесності в Україні (SAIUP) <https://academiq.org.ua/pro-proekt/>

Здобувачі мають право на визнання результатів навчання, отриманих в неформальній освіті.

Освітній процес під час військового стану здійснюється у синхронно-асинхронному форматі з обов'язковим дотриманням безпекового режиму під час повітряних тривог.

СТРУКТУРА ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА

Перелік тем	Кількість годин денна форма				Рекомендована література
	л	сз	ср	всього	
<i>Блок 1</i>					
Тема 1. Сутність вибіркового методу і його роль в соціології	1	1	5	7	1-8
Тема 2. Ймовірнісні методи відбору. Проста випадкова вибірка	1	1	5	7	1-8
Тема. 3 Моделювання випадковості. Механічна вибірка	2	2	5	9	1-8
Тема 4. Вибіркові методи з застосуванням елементу не випадковості	1	1	5	7	1-8
Тема. 5. Гніздова вибірка.	1	1	5	7	1-8
Тема 6. Невипадкові (неймовірнісні) методи відбору.	2	2	5	9	1-8
<i>Блок 2</i>					
Тема 7. Квотна вибірка. RDS вибірка	1	1	5	7	1-8
Тема 8. Процедура формування вибірки	2	1	5	8	1-8
Тема 9. Надійність результатів вибіркових досліджень	1	1	5	7	1-8
Тема 10. Технічне завдання на формування вибірки	2	1	5	8	1-8
Тема 11. Дизайн вибірки	1	1	5	7	1-8
Тема 12. Реалізація робіт з формування вибірки	1	1	5	7	1-8
Разом	16	14	60	90	

ПРОГРАМА ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА

Тема 1. Сутність вибіркового методу і його роль в соціології.

Поняття вибірки у наукових дослідженнях. Значення вибіркових досліджень у соціології. Історія використання вибіркових обстежень у соціологічних дослідженнях.

Поняття генеральної сукупності та вибіркової сукупності. Одиниці відбору та одиниці аналізу при формуванні вибіркової сукупності. Репрезентативність вибіркової сукупності. Повторний та неповторний відбір.

Принцип випадковості у вибіркових дослідженнях. Випадкова (статистична) помилка. Підходи до зменшення випадкових помилок. Систематична помилка. Підходи до зменшення систематичних помилок.

Класифікація методів вибірки.

Тема 2. Ймовірнісні методи відбору. Проста випадкова вибірка.

Класифікація ймовірнісних вибірок. Загальна характеристика простої випадкової вибірки. Способи реалізації простої випадкової вибірки. Принцип жеребкування. Принцип таблиці великих чисел. Принцип генерації випадкових чисел.

Визначення помилки репрезентативності простої випадкової вибірки. Розрахунок помилки репрезентативності при повторному та

безповторному відборах. Визначення обсягу простої випадкової вибірки. Приклади застосування простої вибірки в соціологічних дослідженнях.

Тема. 3 Моделювання випадковості. Механічна вибірка.

Передумови використання вибірок з моделюванням випадковості. Техніки моделювання випадковості. Територіальний відбір.

Загальна характеристика механічної вибірки. Крок відбору. Способи реалізації механічної вибірки. Розрахунок помилки репрезентативності механічної помилки. Визначення обсягу механічної вибірки. Приклади застосування механічної вибірки в соціологічних дослідженнях.

Тема 4. Вибіркові методи з застосуванням елементу не випадковості.

Стратифікаційна вибірка.

Причини застосування елементів не випадковості у вибіркових дослідженнях. Загальна характеристика стратифікаційної вибірки. Види стратифікаційної вибірки: пропорційна, непропорційна, за коливанням значення ознаки. Способи реалізації стратифікаційної вибірки. Розрахунок помилки репрезентативності стратифікованих вибірок (пропорційної, непропорційної, за коливанням значення ознаки). Визначення обсягу стратифікованих вибірок (пропорційної, непропорційної, за коливанням значення ознаки). Повторний та безповторний відбір у стратифікованих вибірок. Приклади застосування стратифікаційної вибірки у соціологічних дослідженнях.

Тема. 5. Гніздова вибірка.

Загальна характеристика гніздової (серійної) вибірки. Способи реалізації гніздової (серійної) вибірки. Розрахунок помилки репрезентативності гніздової (серійної) вибірки. Визначення обсягу гніздової (серійної) вибірки. Повторний та безповторний відбір у гніздової (серійної) вибірки. Приклади застосування гніздової (серійної) вибірки у соціологічних дослідженнях.

Тема 6. Невипадкові (неймовірнісні) методи відбору.

Причини застосування не випадкових (неймовірнісних) методів відбору у вибіркових дослідженнях. Класифікація методів не випадкових методів відбору за В. Шляпентохом. Фактор доступності та фактор цілеспрямованості.

Загальна характеристика доступної вибірки. Сфери застосування доступної вибірки. Загальна характеристика стихійної вибірки. Сфери застосування стихійної вибірки. Спрямований відбір. Методи спрямованого відбору. Метод типових одиниць. Сфери застосування методу типових одиниць. Цільова вибірка. Сфери застосування цільової вибірки.

Тема 7. Квотна вибірка. RDS вибірка.

Загальна характеристика квотного відбору. Види квотного відбору: апіорний та апостеріорний. Вибір ознак при квотному відборі. Відбір з пониженими вимогами. Жорсткий відбір. Способи підвищення ефективності квотного відбору. Переваги та недоліки квотного відбору. Сфери застосування квотної вибірки. RDS вибірка. «Ланцюжки» формування вибіркової сукупності. Сфери застосування RDS вибірки.

Тема 8. Процедура формування вибірки.

Територіальні та виробничі вибірки. Формування і відбір територіальних одиниць вибірки. Вимоги щодо представлення у вибірці територіальних одиниць відповідно до адміністративно-територіального устрою України. Населення, яке не включається у вибірку. Населення, яке виключається з вибірки.

Тема 9. Надійність результатів вибіркових досліджень.

Вимоги до надійності результатів вибіркових обстежень населення. Вимоги до строку дії територіальної та виробничої вибірок.

Навантаження на одного інтерв'юера. Вимога щодо врахування очікуваного коефіцієнта відповідей. Поширення результатів обстеження на генеральну сукупність. Врахування відмов від обстеження. Ротація елементів вибіркової сукупності. Характеристика надійності основних показників, отриманих на базі вибірових обстежень.

Тема 10. Технічне завдання на формування вибірки.

Аналіз інформаційних джерел для формування вибірки. Вимоги до інформації, яка використовується при формуванні вибірки. Джерела вибірки. Поняття технічного завдання на формування вибірки. Зміст розділів технічного завдання. Повнота та характер інформації, яка розміщується у технічних завданнях. Приклади розробки технічних завдань на формування вибірки.

Тема 11. Дизайн вибірки.

Дизайн вибірки як логічно-організаційна модель структури вибіркової сукупності та принципів її формування.

Розробка дизайну вибірки. Обмеження та умови, що визначають розробку дизайну вибірки. Основні методологічні підходи до розробки дизайну територіальних вибірок. Визначення обмежень щодо охоплення вибіркоким обстеженням адміністративно-територіальних одиниць України. Стратифікація генеральної сукупності. Визначення типу вибірки і способів відбору.

Тема 12. Реалізація робіт з формування вибірки.

Формування вибірки для базових вибірових обстежень. Відбір первинних територіальних одиниць вибірки. Визначення порогу самореєзентативності. Визначення мінімального розміру територіальної одиниці. Відбір несамореєзентативних територіальних одиниць. Відбір вторинних територіальних одиниць вибірки. Відбір домогосподарств. Актуалізація основи вибірки. Мета процедури актуалізації. Контроль формування вибіркової сукупності та актуалізації основи вибірки.

ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

1	СИТУАТИВНЕ ЗАВДАННЯ
2	ПРАКТИКО-ОРІЄНТОВАНЕ ЗАВДАННЯ

СИТУАТИВНЕ ЗАВДАННЯ

	I БЛОК
1	Дайте визначення вибіркового методу в соціології. Опишіть його переваги та недоліки порівняно з суцільним методом дослідження. Наведіть приклади соціологічних досліджень, у яких використовується вибіровий метод.
2	Охарактеризуйте основні ймовірнісні методи відбору респондентів. Опишіть алгоритм проведення простої випадкової вибірки. Виконайте практичне завдання: сформууйте просту випадкову вибірку зі списку 100 осіб.

3	Що таке механічна вибірка? У яких випадках її доцільно застосовувати? Порівняйте механічну вибірку з простою випадковою. Самостійно розрахуйте механічну вибірку для групи з 200 осіб, якщо необхідно відібрати 20 респондентів.
4	Наведіть приклади вибірових методів, які містять елемент не випадковості. Чим відрізняється комбінована вибірка від суто випадкової? Розробіть схему комбінованої вибірки для опитування студентів вашого університету.
5	Дайте визначення гніздової вибірки та опишіть її застосування. У яких випадках вона більш ефективна, ніж проста випадкова? Складіть план дослідження, де застосовується гніздова вибірка.
6	Опишіть основні види не випадкових методів відбору. Які ризики виникають при використанні таких методів? Виконайте завдання: запропонуйте власний приклад соціологічного дослідження, у якому доречно використати не випадковий відбір.
II БЛОК	
1	У чому суть квотної вибірки? Опишіть механізм RDS (Respondent-Driven Sampling) вибірки. Розробіть квотну вибірку для дослідження думки молоді про дистанційну освіту.
2	Опишіть основні етапи формування вибірки. Які проблеми можуть виникнути на кожному з етапів? Проаналізуйте процедуру формування вибірки в конкретному соціологічному дослідженні.
3	Що таке репрезентативність вибірки? Які фактори впливають на надійність результатів вибіркового дослідження? Виконайте практичне завдання: оцініть надійність вибірки у власному дослідженні.
4	Які основні складові технічного завдання на формування вибірки? Складіть технічне завдання для вибіркового дослідження студентів вашого університету. Розробіть схему контролю якості виконання вибірки.
5	Опишіть різні типи дизайну вибірки. Які критерії визначають якість дизайну вибірки? Запропонуйте власний варіант дизайну вибірки для дослідження громадської думки щодо екологічних проблем.
6	Які ключові кроки необхідні для реалізації вибірки? Які труднощі можуть виникнути при реалізації вибіркової процедури? Проведіть міні-дослідження: реалізуйте вибіровий метод на групі з 30 осіб та оцініть його ефективність.

Докладний опис завдань для самостійної роботи представлений на сайті ЦОДТ.

ПРАКТИКО-ОРІЄНТОВАНЕ ЗАВДАННЯ

БЛОК I. "ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ВИБІРКОВОГО МЕТОДУ В СОЦІОЛОГІЇ" <i>Підготуйте питання для наступних групових дискусій. Підготовка може включати створення презентацій, доповідей (5-7 хв), структурно-логічних схем, повідомлень, написання есе, розробка/створення проблемних питань, публічна інтерпретація результатів навчальної рефлексії та критичного мислення матеріалу</i>
Тема 1: Сутність вибіркового методу і його роль в соціології Проведіть невелике опитування (10-15 осіб) на тему «Ставлення студентів до онлайн-освіти». Обґрунтуйте, чому ви використовуєте вибірковий метод замість суцільного. Опишіть, як би ви розширили вибірку для більшої репрезентативності.
Тема 2. Ймовірнісні методи відбору. Проста випадкова вибірка Використовуючи онлайн-генератор випадкових чисел, сформууйте просту випадкову вибірку з 50 студентів вашого факультету. Оцініть, наскільки репрезентативною буде така вибірка для всього університету.
Тема 3. Моделювання випадковості. Механічна вибірка Виберіть кожного 5-го студента зі списку групи для проведення опитування. Опишіть можливі переваги та ризики такого методу.
Тема 4. Вибіркові методи із застосуванням елементу не випадковості Розробіть комбінований метод відбору: 50% респондентів відібрані випадково, 50% – за певними критеріями (наприклад, стать, курс навчання). Порівняйте результати двох груп.
Тема 5. Гніздова вибірка Проведіть опитування серед студентів двох різних факультетів (гнізд) замість випадкового вибору з усіх факультетів університету. Проаналізуйте, як такий підхід вплинув на результати.
Тема 6. Невипадкові (неймовірнісні) методи відбору Здійсніть вибірку за методом «снігової кулі» для дослідження студентів, які активно займаються волонтерством. Проаналізуйте, наскільки цей метод ефективний для вивчення специфічних груп населення.
БЛОК II. ПРАКТИЧНІ АСПЕКТИ ФОРМУВАННЯ ВИБІРКИ ТА ОЦІНКИ ЇЇ ЯКОСТІ <i>Підготуйте питання для наступних групових дискусій. Підготовка може включати створення презентацій, схем, доповідей (5-7 хв), повідомлень, написання есе, розробка/створення проблемних питань, публічна інтерпретація результатів навчальної рефлексії та критичного мислення матеріалу</i>
Тема 7. Марксизм як соціологічна теорія у соціології XIX – початку XX ст. Сформууйте квотну вибірку за двома параметрами (наприклад, стать і курс) для вивчення ставлення студентів до екологічних проблем. Зіставте отримані дані з реальною структурою студентського колективу.
Тема 8. Процедура формування вибірки

Створіть покрокову інструкцію формування вибірки для опитування серед мешканців вашого міста щодо якості громадського транспорту. Використайте як ймовірнісні, так і не випадкові методи.
Тема 9. Надійність результатів вибірових досліджень Порівняйте результати двох вибірок (10 осіб і 100 осіб) щодо рівня задоволеності навчанням. Проаналізуйте, як розмір вибірки вплинув на достовірність висновків.
Тема 10. Технічне завдання на формування вибірки Напишіть технічне завдання для вибіркового опитування на тему «Ставлення молоді до здорового способу життя». Включіть цільову аудиторію, метод відбору, розмір вибірки та спосіб збору даних.
Тема 11. Дизайн вибірки Спроектуйте дизайн вибірки для дослідження про використання соціальних мереж серед різних вікових груп. Виберіть найбільш ефективний метод відбору та поясніть свій вибір.
Тема 12. Реалізація робіт з формування вибірки Реально сформууйте вибірку (10-20 осіб) для опитування про задоволеність студентів якістю їдальні в університеті. Проведіть коротке опитування та проаналізуйте, чи правильно була побудована вибірка.

ПИТАННЯ ДО ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ

1. Сутність вибіркового методу і його роль в соціології.
2. Одиниці відбору та одиниці спостереження
3. Репрезентативність вибіркової сукупності
4. Випадкова (статистична) помилка. Підходи до зменшення випадкових помилок
5. Систематична помилка. Підходи до зменшення систематичних помилок
6. Класифікація методів вибірки
7. Випадкові методи вибірових досліджень
8. Загальна характеристика простої випадкової вибірки
9. Способи реалізації простої випадкової вибірки
10. Визначення обсягу простої випадкової вибірки
11. Переваги і недоліки простої випадкової вибірки
12. Вибіркові методи з застосуванням елементу не випадковості
13. Загальна характеристика механічної вибірки
14. Способи реалізації механічної вибірки
15. Визначення обсягу механічної вибірки
16. Переваги і недоліки механічної вибірки
17. Загальна характеристика стратифікаційної вибірки
18. Способи реалізації стратифікаційної вибірки

19. Визначення обсягу стратифікаційної вибірки
20. Переваги і недоліки стратифікаційної вибірки
21. Загальна характеристика гніздової (серійної) вибірки
22. Способи реалізації гніздової (серійної) вибірки
23. Визначення обсягу гніздової (серійної) вибірки
24. Переваги і недоліки гніздової (серійної) вибірки
25. Невипадкові (неймовірнісні) методи відбору
26. Класифікація методів невинпадкових методів відбору
27. Загальна характеристика доступної вибірки
28. Загальна характеристика стихійної вибірки
29. Спрямований відбір. Методи спрямованого відбору
30. Метод типових одиниць
31. Цільова вибірка
32. Загальна характеристика квотного відбору
33. Види квотного відбору
34. Вибір ознак при квотному відборі
35. Переваги та недоліки квотного відбору
36. Процедура формування вибірки
37. Основні етапи організації соціологічного дослідження
38. Залежність організаційних форм дослідження від типу соціологічного дослідження.
39. Особливості організації теоретико-прикладного дослідження.
40. Особливості методики й етапів розгортання прикладного дослідження.
41. Структура соціологічного дослідження, підготовка й організація його проведення.
42. План науково-дослідної роботи: робітник план, календарний план, мережевий графік.
43. Організаційно-методичний і методичний плани дослідження.
44. Організація збору даних у масовому соціологічному опитуванні.
45. Підготовка інструментарію
46. Пілотажне дослідження при підготовці соціологічного дослідження.
47. Мета й основні принципи проведення пілотажного дослідження.
48. Методики проведення пілотажу анкети.
49. Оцінка результатів пілотажу.
50. Написання звіту про проведений пілотаж опитного інструмента.
51. Проведення польових робіт.
52. Труднощі організації конкретних соціологічних досліджень: матеріально- фінансові, кадрові, інформаційно-методичні, організаційно-управлінські, етико- юридичні й ін.

53. Розсилання й збір анкет.
54. Контроль за ходом польових робіт.
55. Первинний контроль масиву даних при підготовці до обробки.
56. Ремонт вибірки.
57. Введення даних.
58. Кодування відкритих питань.
59. Види контролю якості збору даних.
60. Візуальний і програмний контроль.
61. Зв'язок між питаннями анкети й змінними файлу даних.
62. Інтерпретація даних.
63. Формування і відбір територіальних одиниць вибірки
64. Поширення результатів обстеження на генеральну сукупність
65. Врахування відмов від обстеження
66. Характеристика надійності основних показників, отриманих на базі вибірових обстежень

МЕТОДИ НАВЧАННЯ ТА ФОРМИ КОНТРОЛЮ

Програмні результати навчання	Методи навчання	Форми і засоби оцінювання
РН01. Використовувати понятійний апарат соціології в освітній, дослідницькій та інших сферах професійної діяльності.	проблемний виклад, пояснення, кейс-стаді, аналітичний метод, створення ситуацій пізнавальної новизни, порівняльний метод, фасилітована дискусія, метод історичних паралелей	Підсумковий контроль: усне опитування, оцінювання виконання індивідуальних завдань/проектних робіт, оцінювання доповідей, оцінювання активності на занятті, тестування, оцінювання виконання індивідуальних практико-орієнтованих (проекти, ситуаційні завдання), творчих (реферат, есе, схеми, презентації) завдань
РН07. Вміти використовувати інформаційно-комунікаційні технології у процесі пошуку, збору та аналізу соціологічної інформації.	пояснення, кейс-стаді, моделювання ситуацій, виконання індивідуальних навчальних завдань, порівняльний метод, фасилітована дискусія, метод історичних паралелей	Підсумковий контроль: усне опитування, оцінювання виконання індивідуальних завдань/проектних робіт, оцінювання доповідей, оцінювання активності на занятті, тестування; оцінювання виконання індивідуальних практико-орієнтованих(проекти,

		ситуаційні завдання), творчих (реферат, есе, схеми, презентації) завдань
РН08. Обґрунтовувати власну позицію, робити та аргументувати самостійні висновки за результатами досліджень і аналізу професійної літератури.	пояснювально-ілюстративний метод, дослідницький метод, проблемне навчання, проєктний метод, дискусійний метод	Підсумковий контроль: Презентація дослідницького проєкту з обґрунтуванням вибіркового методу. Підготовка аналітичного звіту за результатами аналізу літератури. Усне або письмове аргументування власної позиції щодо вибірових методів у соціології.
РН10. Володіти навичками збору соціальної інформації з використанням кількісних та якісних методів й базових комп'ютерних програм обробки емпіричних даних.	Лекції, практичні заняття, метод проєктів, дискусії та кейс-метод, самостійна робота	Підсумковий контроль: Тестування з теоретичних основ. Індивідуальний або груповий проєкт із соціального дослідження. Усний іспит або захист проєкту з обґрунтуванням вибору методів дослідження.
РН11. Використовувати базові та альтернативні типи вибірових соціологічних досліджень.	Лекції, практичні заняття, метод проєктів, кейс-метод, дискусії, самостійна робота, групова робота, моделювання вибірових процедур	Тестування, індивідуальний або груповий проєкт, презентація дослідницького проєкту, усний іспит
РН13. Знати та дотримуватися етичних норм професійної діяльності соціолога	Лекції, семінари та практичні заняття, дискусії, кейс-стаді, тренінги та рольові ігри, самостійна робота, проєктна робота, есе та рефлексії.	Тести, усні опитування, письмові роботи (есе, реферати), захист проєктів, рольові ігри та ситуаційні вправи, залік або іспит, оцінювання презентацій, самооцінювання та взаємооцінювання,

PH14. Аналізувати статистичні дані, суспільні рухи, організації, використовуючи теоретичний потенціал парадигм колективної поведінки, мобілізації ресурсів, ідентичності.	Лекції, практичні заняття, аналіз кейсів, моделювання ситуацій, дискусійні клуби, навчальні проекти, методи статистичного аналізу, групові дослідження	Аналіз статистичних даних, письмовий звіт, презентації проектів, усне опитування, тестування, колоквиум, залік або іспит, рецензія на наукову
---	--	---

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ВІДПОВІДНО ДО ФОРМ І ВИДІВ КОНТРОЛЮ

Оцінювання результатів навчання здійснюється відповідно до «Положення про організацію освітнього процесу в МДПУ імені Богдана Хмельницького» https://mdpu.org.ua/wp-content/uploads/2025/02/08_Organizatsiya-osvit-protsesu_28.01.2025.pdf та «Положення про бально-накопичувальну систему оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти у МДПУ імені Богдана Хмельницького» [28_balno-nakop-systema-otsinyuvannya_28.06.2024.pdf](https://mdpu.org.ua/wp-content/uploads/2025/02/08_balno-nakop-systema-otsinyuvannya_28.06.2024.pdf)

Бально-накопичувальна система оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти з кожного освітнього компонента містить поточний, підсумковий контроль знань та оцінювання самостійної роботи. Робота здобувачів на навчальних заняттях оцінюється за видами навчальної діяльності. Максимальна сумарна кількість балів при оцінюванні роботи здобувачів на навчальних заняттях складає 30 балів. Самостійна робота є видом навчальної діяльності здобувача, яка підлягає оцінюванню. Викладач визначає види самостійної роботи здобувачам. Максимальна сумарна кількість балів при оцінюванні самостійної роботи здобувачів складає 30 балів.

Підсумковий контроль знань – вид контролю, який проводиться наприкінці навчального семестру у формі екзамену, заліку/диференційного заліку.

Загальний бал (ЗБ) з освітнього компонента складається з суми балів, отриманих за навчальну, самостійну роботу та підсумковий контроль знань.

Якщо освітнім компонентом передбачено виконання курсової роботи (КР), загальний бал рахується за формулою: $ЗБ = (ЗБ\text{ ОК} + КР) / 2$, де ЗБ ОК = 100 балів; КР = 100 балів.

Якщо освітнім компонентом передбачено проходження навчальної практики (НП), загальний бал (ЗБ) рахується за формулою: $ЗБ = (ЗБ\text{ ОК} + НП) / 2$, де ЗБ ОК = 100 балів; НП = 100 балів.

Якщо освітнім компонентом передбачено виконання курсової роботи та проходження навчальної практики, загальний бал (ЗБ) рахується за формулою: $ЗБ = (ЗБ\text{ ОК} + КР + НП) / 3$, де ЗБ ОК = 100 балів; КР = 100 балів; НП = 100 балів.

Бально-накопичувальна система здобувача з освітнього компонента			
Види навчаль	Робота на навчальних заняттях (максимальний сумарний бал – 30):	БЛОК І. Теоретичні засади вибіркового	БЛОК ІІ. Практичні аспекти формування вибірки та оцінки її якості

		методу в соціології	
	- Розв'язання кейсів з аналізу соціологічних досліджень. - Написання есе про значення вибіркового методу в соціології.	5 5	
	- Розв'язання задач на побудову простої випадкової вибірки. - Виконання вправ на оцінку репрезентативності вибірки.	5 5	
	Розробіть вибірку для соціологічного дослідження на тему "Ставлення молоді до дистанційного навчання у закладах вищої освіти", обґрунтуйте вибір методу та оцініть її репрезентативність.		5
	Оцініть якість вибірки в дослідженні "Рівень задоволеності студентів якістю навчання", проведеного методом механічного відбору, виявивши похибки та запропонувавши шляхи їх мінімізації.		5
	Самостійна робота студента (максимальний сумарний бал – 30):		
	СИТУАТИВНЕ ЗАВДАННЯ	15	
	ПРАКТИКО-ОРІЄНТОВАНЕ ЗАВДАННЯ		15
	Разом	22	38
	Підсумковий контроль: залік (максимальний бал – 40)		
	Загальний бал (максимальний бал – 100)		

Оцінювання видів навчальної діяльності

Вид навчальної діяльності	Максимальна кількість балів та вимоги до їх накопичення
Практико-орієнтовані завдання	Максимально 4 балів: – 4 балів – завдання виконано згідно вимог, зміст відповідає темі, представлено широкий аналіз проблеми, – 3 бали – завдання виконано згідно вимог, зміст відповідає темі, представлено широкий аналіз проблеми, але є деякі недоліки у тексті, – 2 бали – завдання виконано згідно вимог, зміст відповідає темі, представлено достатній аналіз проблеми, але є деякі недоліки у тексті, – 1-бал – зміст не відповідає темі, є багато недоліків, невідповідність вимогам щодо оформлення, плагіат.

	0 балів – відповідь відсутня
Практико-орієнтовані завдання	Максимально 3 балів: – 3 балів – завдання виконано згідно вимог, зміст відповідає темі, представлено широкий аналіз проблеми, – 2 бали – завдання виконано згідно вимог, зміст відповідає темі, представлено широкий аналіз проблеми, але є деякі недоліки у тексті, – 1-бал – зміст не відповідає темі, є багато недоліків, невідповідність вимогам щодо оформлення, плагіат. 0 балів – відповідь відсутня
Самостійна робота	Максимально 5 балів: – 5 балів – завдання виконано правильно і якісно, виявлено вміння студента застосовувати, творчо використовувати психологічні знання на практиці, пов'язані з особливостями і засобами психологічної діяльності. Здобувач демонструє навички ефективної взаємодії, аргументує, переконує, приймає рішення, логічно формулює думку, відстоює власну позицію у процесі вирішення фахових завдань. – 4 бали – завдання виконані в основному правильно, але неповно. В ході виконання завдань допускалися помилки, використані не всі необхідні методи аналізу та узагальнення матеріалу. Здобувач демонструє навички взаємодії, аналізує, аргументує, логічно формулює, демонструє приклади, роблячи вибір, намагається, але не завжди вміє відстояти власну позицію у процесі вирішення фахових завдань. – 3 бали – завдання виконані неповно та на низькому рівні. У ході виконання завдань допускалися помилки, використані не всі необхідні методи аналізу та узагальнення матеріалу. Здобувач демонструє навички взаємодії, обговорює, формулює, демонструє думку, роблячи вибір, не завжди вміє переконати, відстояти власну, віддають перевагу позиції інших у процесі вирішення фахових завдань. – 1-2 бали – завдання виконані неповно з помилками. Здобувач розглядає, розпізнає, описує в загальних рисах, але не визначає зв'язки між закономірностями, особливостями розвитку і функціонуванням психічних явищ в контексті професійних завдань. – 0 балів – відповідь відсутня

Підсумковим контролем на освітньому компоненті є письмовий **екзамен**, на його складання надається 40 балів. Екзамен включає 2 теоретичні питання (максимально оцінюється в 10 балів), практичне завдання (максимально оцінюється в 10 балів) та 20 тестових завдань (по 0,5 бали за вірну відповідь) з усіх тем, які входять до програми освітнього компоненту.

Критерії оцінювання підсумкового контролю:

Характеристика критеріїв оцінювання знань	Якісна шкала	Оцінювання теоретичного питання, практичного завдання	За 40 бальною шкалою

Високий рівень Характеризується глибокими, міцними, узагальненими, системними знаннями – з предмета, уміннями застосувати знання, творча, навчальна діяльність має дослідницький характер, позначена уміннями самостійно оцінювати різноманітні життєві ситуації, явища, факти, виявляти і відстоювати особистісну позицію.	відмінно	9-10	36-40
Високий рівень Характеризується глибокими і міцними знаннями – з предмета, уміннями застосувати знання, творча, навчальна діяльність має частково дослідницький характер, позначена уміннями самостійно оцінювати різноманітні життєві ситуації, явища, факти, виявляти і відстоювати особистісну позицію.	добре	8	33-35
Достатній рівень Характеризується знаннями суттєвих ознак, понять, явищ, закономірностей, зв'язків між ними. Студент самостійно засвоює знання у стандартних ситуаціях, володіє розумовими операціями (аналізом, синтезом, узагальненням, порівнянням, абстрагуванням), уміє робити висновки, виправляти допущені помилки.	добре	6-7	30-32
Середній рівень Знання неповні, поверхневі. Студент відновлює основний навчальний матеріал, але недостатньо осмислено, не вміє самостійно аналізувати, робити висновки. Здатний вирішувати завдання за зразком. Володіє елементарними вміннями навчальної діяльності.	задовільно	5	27-29
Початковий рівень Відповідь студента при відтворенні навчального матеріалу елементарна, фрагментарна, обумовлюється початковим уявленням про предмет вивчення.	задовільно	3-4	24-26
Незнання значної частини навчального матеріалу, суттєві помилки у відповідях на питання, невміння застосувати теоретичні положення при розв'язанні практичних задач.	Не зараховано (з можливістю повторного складання)	2-3	21-23
Незнання значної частини навчального матеріалу, суттєві помилки у відповідях на питання, невміння орієнтуватись при виконанні практичних задач, незнання основних фундаментальних положень	Не зараховано (з обов'язковим повторним вивченням освітнього компонента)	0-1	1-20

Оцінювання результатів навчання в Університеті здійснюється відповідно до 100-бальної шкали:

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсової роботи, практики, диференційованого заліку	для заліку
90-100	A	Відмінно	зараховано
82-89	B	Добре	
74-81	C	Добре	
64-73	D	задовільно	
60-63	E	задовільно	
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

ПОРЯДОК ВИЗНАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ, ОТРИМАНИХ В НЕФОРМАЛЬНІЙ ОСВІТІ

Здобувачі вищої освіти мають право на визнання результатів навчання, отриманих в неформальній освіті. Визнання результатів навчання, отриманих у неформальній освіті, регулюється Положенням про порядок визнання результатів навчання у процесі неформальної освіти в Мелітопольському державному педагогічному університеті імені Богдана Хмельницького <http://surl.li/lgwzd>. Викладач надає здобувачам актуальну інформацію про підвищення рівня професійної підготовки та можливе перезарахування результатів, отриманих у неформальній освіті. Такі рекомендації надаються здобувачам на сторінках освітніх компонентів на ЦОДТ, а також в telegram-групах.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА ТА ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ

Основна

Основна література:

1. Беккер Г. Методи соціальних досліджень. – К.: Основи, 2008.
2. Борисова Г.Є. Основи вибіркового методу в соціології: Навчальний посібник. – Харків: ХНУ ім. В.Н. Каразіна, 2012.
3. Гладуелл М. Соціологічний вибір: методи та практика. – Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2019.
4. Дьяченко В.Л. Основи математичної статистики в соціології. – Київ: Наукова думка, 2017.
5. Журавльова Л.Г. Вибіркові дослідження в соціології: методологія і практика. – Одеса: Астропринт, 2016.
6. Костенко Н. Вибіркові методи у соціологічних дослідженнях. – К.: Інститут соціології НАН України, 2020.
7. Марш Ч. Вибіркові дослідження у соціології: проблеми та перспективи. – К.: Видавничий дім «Києво-Могилянська академія», 2015.
8. Фрідман Д. Соціологічні методи: вибірковий підхід. – К.: Видавництво НАН України, 2018.

Додаткова література:

1. Кінг Г. Основи соціологічного аналізу вибірових досліджень. – Харків: Фактор, 2016.

2. Макаров С.Й. Вибірковий метод у сучасних соціологічних дослідженнях. – Львів: Піраміда, 2019.
3. Патнем Р. Дослідження суспільства: вибірковий підхід. – К.: Альтерпрес, 2017.
4. Ріголі Л. Соціологія вибіркового методу. – К.: Видавництво Київського університету, 2021.
5. Трошин В. Стратифікаційний метод у вибіркових дослідженнях. – Одеса: Академія, 2022.
6. Шляпентох В. Методи вибіркових досліджень у соціології. – К.: Дух і Літера, 2020.

Інформаційні ресурси в інтернеті

1. Всеукраїнський соціологічний часопис «СВОЄ»: <https://svoye.wordpress.com/author/svoye/>
2. Державна науково-технічна бібліотека України - <https://dntb.gov.ua>;
3. Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського -<http://www.nbuv.gov.ua>;
4. Електронна бібліотека ELIBUKR - <https://library.tntu.edu.ua/resources/elibukr/>
5. Інститут соціології НАН України <http://www.i-soc.com.ua>
6. Київський міжнародний інститут соціології <https://www.kiis.com.ua>
7. Центр SOCIS <http://socis.kiev.ua>
8. ispp.org.ua – офіційний сайт Інституту соціальної та політичної психології АПН України

Публікації з освітнього компонента викладачів освітньої програми, з якими можна ознайомитися в репозиторії <http://eprints.mdpu.org.ua> та у вільному доступі у мережі Інтернет: